

ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ιδιοκτησία: ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ
ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Υπεύθυνος: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΡΟΥΠΑΣ

Αρ. Φύλλου 59 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 2003

Μενάνδρου 39, Αθήνα 104 37, τηλ: 210.52 33 871

Εκδότης: ΠΕΤΡΟΣ ΚΟΥΛΟΥΦΑΚΟΣ

Email: Olokaftoma@netplan.gr

Ζωντάνεψαν οι μνήμες στο Κομμένο 60 χρόνια μετά Με την παρουσία πρώην μελών του Σώματος Εντελβίαις

Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο μας, ανταπόκριση από την εφημερίδα:
ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

Ακολούθησε η κατάθεση στεφανιών από: τον κ. Θεόδωρο Κολιοπάνο βουλευτή ΠΑ.ΣΟ.Κ. ως εκπρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης, τους βουλευτές: ΠΑ.ΣΟ.Κ. Δημήτρη Κοσσυβάκη και Ν.Δ. Κώστα Καραμπίνα, τον Νομάρχη Άρτας Λ. Ρίζο, τον πρέσβη Dr. Albert Sriegel εκ μέρους της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, τον Γερμανό βουλευτή Thomas Rachel εκ μέρους της Χριστιανοδημοκρατικής ομάδας της κάτω Βουλής, τον Διοικητή του ΚΕΥΓ Άρτας Ευριπίδη Παλλάδη εκ μέρους της VIII Μεραρχίας, του Αστυνομικού Δ/ντή Αναστασίου Ναστούλη, του Υποδιοικητή της Πυροσβεστικής Δημήτρη Στάμου, του Προέδρου της Π.Σ.Ε. Κώστα Αλεξίου, του Προέδρου της Κοινότητας Κομμένου Γεωργίου Παππά, των Δημάρχων Αράχθου Κώστα Παπασιώζου, Βλαχερνών Νικολάου Κέφη, Αμβρακικού Απόστολου Μαυρομάτη, Φιλοθέης Σπύρου Γιαννάκου και Μενιδίου Ιωάννη Πρεβεζιάνου, τους εκπροσώπους στρατιωτικών ενώσεων αποστράτων Ελλήνων αξιωματικών και αποστράτων του Γερμανικού λόχου "Εντελβίαις", τους εκπροσώπους κομμάτων (ο Γραμματέας της Ν.Ε. ΠΑ.ΣΟ.Κ. Γ. Παπαλέξης, της ΝΟΔΕ Ν.Δ. Βαγγέλης Παπαδημητρίου, του Κ.Κ.Ε. Γρηγόρης Καραγιάννης, εκ μέρους του ΣΥΝ το μέλος της Π.Γ. Μπάμπης Πεσλής και από την ΔΗ.ΠΕ ο κ. Δημητριάδης), του Ε.Κ.Α. (Κ. Παπαϊωάννου), της Ε-ΑΣΑ-Φ (Κ. Πανακούλιας) και οι Πρόεδροι του "Συνδέομου Φιλολόγων" Δημήτρης Βλαχοπάνος, του "Συλλόγου Κομμωτών Αθήνας" Ευτυχία Γαλανού και της "Ένωσης Καλαβρυτινών Πάτρας" κ. Κωνσταντοπούλου.

Τέλος οι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που τίμησαν τις εκδηλώσεις μνήμης του Κομμένου προερχόμενοι από μαρτυρικούς ή όμορους Δήμους ήταν οι Δήμαρχοι Καλαβρύτων Θαν. Παπαδόπουλος και Διστόμου

Λουκάς Παπαχρήστου, οι Αντιδήμαρχοι των Δήμων Ιωαννιτών κ. Μάντζιος, Χορτιάτη Εύη Λάππα, Ζαλόγγου, Βερμίου, Παραμυθιάς και εκπρόσωποι των Δημοτικών Συμβουλίων Λιγγιάδων, Κρυσπηγής, Αγίου Δημητρίου Ιωαννίνων και Μουσιωτίτσας.

Μετά το πέρας των εκδηλώσεων ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κομμένου Γεώργιος Παππάς παρέθεσε γεύμα στους παρευρισκόμενους.

Οι πρώην της Εντελβάις

Φρικιαστικά στοιχεία από μαρτυρίες Γερμανών στρατιωτών αλλά και το παράπονο των επιζώντων κατοίκων για ηθική – έστω – αποζημίωση κατέθεσε ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κομμένου Γεώργιος Παππάς στους Γερμανούς επισκέπτες-εκπροσώπους της Γερμανικής Πρεσβείας αλλά κυρίως πρώην πολεμιστές του επίλεκτου Σώματος "Εντελβάις" (στρατιώτες του οποίου "βρέθηκαν" την τραγική 16η Αυγούστου 1943 στο μαρτυρικό Κομμένο).

Ο κ. Παππάς συζήτησε μαζί τους και διημέφθη ο εξής διάλογος:

Γιώργος Παππάς: Υπάρχει μαρτυρία στρατιώτου που μας έδωσε το Υπουργείο Εξωτερικών ότι στρατιώτες βάζανε στουπιά με βενζίνη στο στόμα των μικρών παιδιών, τα άναβαν και σε συνέχεια τους τινάζανε τα μυαλά στον αέρα... Οι επιζώντες δεν θέλουνε λεφτά, θέλουν ηθική ικανοποίηση, αναγνώριση δηλαδή από την Γερμανία για ό,τι έγινε το 1943.

Μέλη Εντελβάις: Σε τελική ανάλυση έχετε απόλυτο δίκιο γιατί τους νεκρούς δεν μπορείς να τους αποζημιώσεις με χρήμα... Για όνομα του θεού, η ηθική δεν αποκαθίσταται έτσι.

Γιώργος Παππάς: Το χωριό μου το 1943 είχε 248 σπίτια και καήκανε - καταστραφήκανε εντελώς τα 246. Οι επιζώντες συγχωριανοί μου τότε δεν είχαν το πρόβλημα, το πώς θα θάψουν τα άτομα τα δικά τους διότι φτιάχνανε τους τάφους δίπλα στα καεστραμμένα σπίτια τους και μεταφέρθηκαν αργότερα στο νεκροταφείο...

Μέλη της Εντελβάις: Πριν την εκδήλωση πήγαμε στο νεκροταφείο και είδαμε... Εμείς πλέον εκπροσωπούμε περισσότερο τη νέα γενιά στην ουσία και πρέπει να καταβάλουμε προσπάθεια να μην επαναληφθεί ένα τέτοιο συμβάν ποτέ ξανά.

Καταλήγοντας ο κ. Παππάς είπε ότι αποδέχθηκε την επίσημη παρουσία των Γερμανών αξιωματικών μετά από θετικές παρεμβάσεις της πρεσβείας στη Θεσσαλονίκη του κ. Αμπατζή από την Πάτρα, αν και όπως είπε: "Παρ' ότι έχουν σταλεί αντίγραφα της 50ης επετείου που γιορτάστηκαν στη Γερμανία, από τους ναζί, οι θανόντες οι δικοί τους και ό,τι ακολούθησε τότε. Επίσης υπάρχει μια ομάδα Γερμανών που κατηγορούν την γιορτή αυτή και εγώ έχω πέντε φαξ στο γραφείο της Κοινότητας που ζητούσαν να ανακοινωθούν δημόσια τα όσα εναντίον ανέφεραν. Εγώ τους είπα όχι. Διότι η λήθη πρέπει να επέλθει και να σταματήσουν παρόμοιες θυσίες σαν του Κομμένου παντού".

Τέλος ο Προϊστάμενος του Προξενικού Τμήματος της Γερμανικής Πρεσβείας κ. Μίτσελμπουργκ απαντώντας στα παραπάνω είπε: "Το ό,τι συνέβη στο Κομμένο, στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο, σ' όλες τις μαρτυρικές πόλεις είναι δεδομένο ότι πρόκειται για μια ντροπή... για απάνθρωπα εγκλήματα. Το έτος 2002, όπως είναι γνωστό, ο Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας κ. Ράου, στα Καλάβρυτα από κοινού με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Στεφανόπουλο, παρευρέθηκαν στις εκεί εκδηλώσεις. Η παρουσία τους εκεί είναι συμβολική και αφορά όλες τις μαρτυρικές πόλεις και όλη την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Πρόεδρος λοιπόν της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας κ. Ράου είχε τονίσει τότε ότι ένιωθε τρομερή ντροπή ο ίδιος για ό,τι είχε συμβεί εκείνη την εποχή και τόνισε ότι αυτό που πρέπει να κάνουμε όλοι μας – ειδικά στη νέα γενιά για να θυμάται τι συνέβη τότε – είναι να στηρίζουμε και να προωθούμε διάφορες εκδηλώσεις ή εργασίες που διοργανώνουν από κοινού οργανώσεις νέων (Γερμανών και Ελλήνων). Ήδη πραγματοποιούνται παρόμοιες εκδηλώσεις στο Δίστομο και στα Καλάβρυτα και μετά το πέρας των εκδηλώσεων θα συνομιλήσω με τον κ. Πρόεδρο του Κομμένου για να δημιουργηθεί κι εδώ κάποια συνεργασία (κοινές εκδηλώσεις ή εργασίες).

Επίσης στα σημερινά δεδομένα που ζούμε κάτω απ' αυτές τις Δημοκρατικές συνθήκες στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι απόγονοι των μονάδων αυτών που υπάρχουν σήμερα, των Εντελβάις και των Ελλήνων επίσης, συμβάλλουν από κοινού στην διατήρηση της ειρήνης, είτε πρόκειται στο Κόσσοβο, στην Καμπούλ, στο Αφγανιστάν... παντού".

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Γιώργος Παππάς τέλος εξέφρασε το παράπονο του ότι "η Γερμανία επισήμως δεν έχει καταδικάσει τα έκτροπα που έγιναν στο Κομμένο".

****

ΑΝΩ ΒΙΑΝΝΟΣ

Στο Πανεπαρχιακό μνημόσυνο που έγινε κατά τη διάρκεια των διήμερων εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν από τον ομώνυμο Δήμο, για το Ολοκαύτωμα που υπέστησαν οι οικισμοί της ευρύτερης περιοχής Βιάννου και για τις εκατόμβες θυσιών, συμμετείχε πλήθος κόσμου και από όμορους Δήμους.

Τίμησε τις εκδηλώσεις μνήμης και κατέθεσε στέφανο εκ μέρους της Κυβέρνησης ο κ. Νίκος Αθανασάκης.

ΛΙΓΚΙΑΔΕΣ

Άρχισαν εκτεταμένες έρευνες για τη σφαγή στον οικισμό Λιγκιάδες των Ιωαννίνων και στην γύρω Ηπειρωτική περιοχή, για τα εγκλήματα της Βέρμαχτ

την περίοδο της ναζιστικής Κατοχής. Για τα ανοσιουργήματα αυτά ευθύνεται άμεσα η γερμανική Μεραρχία Εντελβάις.

Έγκυρες πληροφορίες για τις εκατόμβες θυσιών που προκάλεσε, παρέχει ο ιστορικός κ. Αλέκος Ράπτης.

Οι Γερμανοί επιχείρησαν να καλύψουν τα ανομήματά τους με τη δικαιολογία ότι υπέστησαν επίθεση από τους αντάρτες του ΕΛΑΣ.

Έσφαξαν και έκαψαν ακόμη και βρέφη.

Ως τώρα δεν έχει εξακριβωθεί ο αριθμός των θυμάτων.

****

I.O.M. (Δ.Ο.Μ.)

- Με τη συμπλήρωση εξήντα χρόνων από τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το Ίδρυμα επιβάλλεται να έχει εξοφλήσει ως το τέλος του έτους τις υποχρεώσεις του απέναντι στους ομήρους και προς εκείνους που υπέστησαν ιατρικά πειράματα σε ναζιστικά στρατόπεδα.

- Το Ομοσπονδιακό Ίδρυμα της Γερμανίας “ΜΝΗΜΗ-ΕΥΘΥΝΗ-ΜΕΛΛΟΝ” έχει αποδώσει, μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου, για τους καταναγκαστικά εργασθέντες σε συνθήκες δουλείας στα ναζιστικά στρατόπεδα και βιομηχανίες το ποσό των 1.442 εκατομμυρίων €. Υπόσχεται δε ότι θα είναι συνεπές στις υποχρεώσεις του, στο ακέραιο.

- 23-9-2003 Γενεύη
Ο I.O.M. (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης), έχει εκδώσει θετικές αποφάσεις για αποζημιώσεις σε 63.000 αιτήσεις ομήρων-σκλάβων καταναγκαστικής εργασίας στην Ευρώπη. Εξετάστηκαν ως τώρα 187.000 αιτήσεις σε σύνολο 329.000 υποβληθεισών αιτήσεων.

ΚΕΦΑΛΛΩΝΙΑ

Α΄ Ο Εισαγγελέας της γερμανικής πόλης Ντόρτμουντ εισάγει σε δίκη τους υπεύθυνους για τα εγκλήματα που διεπράχθησαν στην Κεφαλληνιά σε βάρος της ιταλικής Μεραρχίας Άκουι στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Στον τοίχο του γραφείου, του Ulrich Maaos, είναι αναρτημένοι δυο χάρτες. Ο ένας δείχνει την υφήλιο και ο άλλος απεικονίζει τη νήσο Κεφαλληνία, πάνω στον οποίο αναγράφονται οι ημερομηνίες σφαγής της Μεραρχίας Άκουι από την Βέρμαχτ (Μεραρχία “Εντελβάις”), καθώς και ονόματα Ιταλών στρατιωτικών που εκτελέστηκαν όπως και οι τοποθεσίες που

σφαγιάσθηκαν. (Μια εβδομάδα διήρκεσαν οι εκτελέσεις. Ελάχιστοι Ιταλοί διεσώθησαν κι αυτό χάρη στην ανθρωπιά των κατοίκων του νησιού και στη δραστηριότητα του Ε.Λ.Α.Σ.).

Β' Για την ιστορική Μνήμη, την Ειρήνη, το Μέλλον.

Στη μνήμη των θυμάτων, από ιταλική και ελληνική πλευρά, αυτών που κατακρεουργήθηκαν από το σαρκοβόρο ναζισμό, όπως και με την αλληλεγγύη του ντόπιου πληθυσμού διοργανώθηκαν αρκετές — και θα συνεχιστούν — εκδηλώσεις όπως: απαγγελίες, ομιλίες, θεατρικές παραστάσεις, κοντσέρτα, αθλητικοί αγώνες κ.λπ.

Γ' Στις 12 Σεπτεμβρίου 2003 τελέσθηκε μνημόσυνο.

Παρέστησαν: ο Πρεσβευτής της Γερμανίας στην Ελλάδα, ο οποίος κατάθεσε στέφανο εκ μέρους του Ομοσπονδιακού Προέδρου κ. Ράου, οι επιζώντες βετεράνοι Ιταλοί, ο καθηγητής Δικαίου του Πανεπιστημίου της Βρέμης Christof Schmink-Gustavus, ο Antonio Sanseverino (Ammos Pamraloni), πρόεδρος της Ένωσης Βετεράνων και των οικογενειών των πεσόντων της Μεραρχίας Άκουι, εκπρόσωποι αντιστασιακών οργανώσεων και πλήθος κόσμου.

Η δικαιολογία της γερμανικής Διοίκησης για τη σφαγή που έγινε είναι ότι οι Ιταλοί είχαν έρθει σε επαφή με τους Άγγλους και έκαναν διαπραγματεύσεις μαζί τους για την παράδοση του νησιού στους Συμμάχους.

Τους Καλοκαιρινούς μήνες, κατά τη διάρκεια της ναζιστικής Κατοχής, στην Ελλάδα (εκτός Κρήτης), καταγράψαμε — από στοιχεία που κατωρθώσαμε να ερανίσουμε — τα παρακάτω:

Εκτελεσμένοι 2.434 κάτοικοι οικισμών και όμηροι.

3 Ολοκαυτώματα: Μουσιωτίτσας - Κομμένου - Διστόμου.

Πυρπολήσεις και ανατινάξεις 23 μικρών και μεγάλων οικισμών, Στην Πίνδο 53 χωριών και στα Γρεβενά 13 ολοσχερώς κατεστραμμένων.

Επίσης έχουμε την ανατίναξη “κλούβας” αμαξοστοιχίας στο Άργος με άγνωστο αριθμό ομήρων, άνω των 15 ψυχών.

Μόνο στην Κρήτη θρηνήσαμε 1.672 εκτελεσμένους, 88 ομήρους από τους οποίους 50 στάλθηκαν στην Κροατία και οι υπόλοιποι στη Γερμανία.

Ανατινάξεις και σχεδόν ολοσχερές κάψιμο και καταστροφή οικιών, της τάξεως του 95% - 100% στους οικισμούς: Σταυρωμένος - Χαμαλεύρι - Αστέρι - Παγκαλοχώρι - Μαλάθυρος - Γερακάρη - Κοξαρέ - Δραπανιάς - Σχοινές - Μοίρες - Βορίζια και βέβαια το πρώτο Ολοκαύτωμα, αυτό /* της Κανδάνου.

Μανώλης Γλέζος –
Πέτρος Κουλουφάκος

ΕΚΛΗΜΑΤΙΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ ΠΟΥ “ΕΔΡΑΣΑΝ” ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Συμμετείχαν οι ίδιοι σε δολοφονίες και βασανισμούς κατοίκων και ομήρων ή έδωσαν διαταγές για εκκληματικές πράξεις σε οικισμούς, στρατόπεδα και βέβαια σε τόπους κράτησης*

Στρατιωτικός Διοικητής Φρουρίου Κρήτης André

Müller Ταγματάρχης στην αρχή, διετέλεσε Διοικητής Νήσου

Block δικηγόρος Λοχαγός

Schubert Λοχίας (ο γνωστός δολοφόνος)

Wachter

Paul Leisering

Adolf Gose

Heirich Kuze

Richard Sander

Ludwich Deig

Paul Prinz

George Sesna

Kuno Graf

Alois Kriwan

Joseph Marchal

Willy Hartmann

Herbert Leimann

Helmut Kluck

Anton Lassitz (Αυστριακός)

Student Στρατηγός

Nieber Λοχαγός

Endmond Hermann

Groumann

Richard Müller

Broyer (καταδικάστηκε για εγκλήματα μαζί
με τον Müller, στην Αθήνα το 1945).

Πηγές: Αρχεία Δήμου Ηρακλείου, Έκθεσις της Επιτροπής Διαπιστώσεως Ωμοτήτων εν Κρήτη, Η Δίκη των Müller και Broyer, Επίσημες καταγραφές Ν. Χανίων.

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Ι.Ο.Μ.(Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) που διεκπεραιώνει και αξιολογεί τις προσφυγές αυτών που εγκλείσθηκαν κατά τη διάρκεια της Κατοχής στα ναζιστικά στρατόπεδα στην Ελλάδα και διαβίωσαν κάτω από συνθήκες σκλαβιάς (καταναγκαστική εργασία κ.λπ.) και αυτών που υπέστησαν ιατρικά πειράματα, ανακοινώνει ότι:

Επειδή είναι υπό κρίσιν 4.800 προσφυγές ομήρων, σκλάβων, οι οποίες όμως δεν διαθέτουν πλήρη στοιχεία, παρακαλούνται να προσκομίσουν οι ενδιαφερόμενοι συμπληρωματικά το ταχύτερο δυνατόν προς αποφυγήν απόρριψης του αιτήματός τους για αποζημίωση.

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ 2 ΜΗΝΩΝ

ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2003

Πληροφορίες

Χαράλαμπος Ρούπας: 210.3600 770 από 10-12
και 210 . 75 11 651 από 8-10 μ.μ.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο του

ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι υπεύθυνοι για τον Δ.Ο.Μ.

Χαρ. Ρούπας - Κων. Παπαγιαννάκης

Γερ. Μπαλαούρας - Πετ. Κουλουφάκος